

KRIZOVÝ PLÁN

DODATEK Č. 9

(aktualizováno k 1. září 2023)

Krizový plán školy je součástí PREVENTIVNÍHO PROGRAMU a slouží k řešení rizikových situací ve škole. S jeho zněním jsou pracovníci školy seznámeni na začátku školního roku. Plán je uložen na přístupném místě ve sborovně školy. Všichni zaměstnanci školy podle něj v případě potřeby postupují.

Obsah

ZÁVAZNÝ POSTUP V JEDNOTLIVÝCH SITUACÍCH	3
1. Žák je v ohrožení života /je zraněn, chová se zmateně, ztrácí vědomí, ...	3
2. Zaměstnanec má podezření na zneužití návykové látky u žáka	3
3. Zaměstnanec je svědkem fyzického nebo slovního útoku na žáka	3
4. Zaměstnanec je svědkem kybernetického útoku na žáka.....	3
5. Zaměstnanec u žáka nalezne legální drogy /alkohol, cigarety, léky	4
6. Zaměstnanec u žáka zjistí vlastnictví ilegální drogy /marihuana, TRIP, jiná podezřelá látka	4
7. Zaměstnanec přistihne žáka při distribuci nelegální drogy	4
8. Zaměstnanec v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání	4
9. Žák se zaměstnanci svěří s tím, že užívá drogy	5
PRVNÍ POMOC PŘI OTRAVĚ ALKOHOLEM NEBO DROGAMI	5
KONTAKTY NA PORADENSKÁ ZAŘÍZENÍ.....	5
KRIZOVÝ PLÁN	6
1. ŠIKANÁ	6
1.1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování	6
1.2. Přímé znaky šikanování	7
1.3. Postup školy v případě podezření na šikanu	8
1.4. Strategie pro vyšetřování šikany	8
1.5. Další výchovná opatření	8
1.6. Doporučená strategie při výbuchu brutálního skupinového násilí, tzv. „školního lynčování“	8
2. ÚTOK AKTIVNÍHO STŘELCE	9
2.1. Doporučení učitelům.....	9
2.2. Doporučení učitelům a žákům.....	9
2.3. Kontakty	9
3. AFEKT ŽÁKA S PORUCHOU CHOVÁNÍ	10
3.1. Prevence	10
3.2. Postup v krizové situaci	10
3.3. Odpovědnost zaměstnanců školy.....	11
4. HAZARDNÍ HRANÍ.....	11
4.1. Východiska a příznaky hazardního hraní.....	11
4.2. Prevence hazardního hraní ve škole.....	12
4.3. Postup pedagoga, zaměstnanců školy.....	13
4.4. Literatura, kontakty.....	14
5. PREVENCE VZNIKU A ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ U ŽÁKA S PAS.....	14
5.1. Charakteristika a specifika poruch autistického spektra – PAS.....	14
5.2. Příčiny projevů, pravidla předcházení rizikovému chování.....	14
5.3. Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS.....	15
5.4. Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS, kontakty.....	16

ZÁVAZNÝ POSTUP V JEDNOTLIVÝCH SITUACÍCH:

1. Žák je v ohrožení života /je zraněn, chová se zmateně, ztrácí vědomí.../

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován jiným žákem, neprodleně poskytne první pomoc /viz níže/
- informuje vedení školy
- zavolá rychlou záchrannou službu 155
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce žáka

2. Zaměstnanec má podezření na zneužití návykové látky u žáka:

- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka
- vedení školy se zákonnými zástupci dohodne další postup
  - a) pro žáka si neprodleně přijdou do školy
  - b) pokud zákonní zástupci nemohou přijít, vedení školy zajistí žákovi lékařské ošetření či kontaktuje OSPOD

3. Zaměstnanec je svědkem fyzického nebo slovního útoku na žáka:

- zaměstnanec vhodným způsobem zasáhne a zajistí ochranu oběti
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce pachatelů i oběti o situaci
- vedení školy provede jednání se zákonnými zástupci žáků, ze kterého se vyhotoví písemný zápis podepsaný všemi přítomnými
- školní metodik prevence zajistí intervenční program pro třídní kolektiv
- /PROBLEMATIKA OPAKOVANÉHO UBLIŽOVÁNÍ-ŠIKANY-JE ŘEŠENA ZVLÁŠŤ/

4. Zaměstnanec je svědkem kybernetického útoku na žáka:

- zaměstnanec zjistí, jaká je situace a vhodným způsobem zasáhne
- prioritou je zajištění ochrany oběti
- v případě zjištění jakékoli formy kyberšikany, zaměstnanec informuje vedení školy
- posléze je nezbytné kontaktovat Policii ČR a sdělit jim informace týkající se kybernetického útoku na žáka
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce oběti o situaci, případně zákonné zástupce pachatelů
- vzhledem k zákazu používání mobilních telefonů ve škole, bude žák (pachatel) přiměřeně potrestán
- školní metodik prevence dále sleduje situaci ve třídě oběti, případně vytvoří společně intervenční program

5. Zaměstnanec u žáka nalezne legální drogy /alkohol, cigarety, léky/

- při přistižení žáka je nutné mu v další konzumaci zabránit
- zaměstnanec informuje metodika prevence, ten věc řeší s ředitelem školy
- žák sám uloží na vyzvání alkohol nebo cigarety v ředitelně školy za přítomnosti dvou svědků
- v případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zaměstnanec okamžitě volá záchrannou službu
- pokud žák není schopen pokračovat ve výuce, vyrozumí škola zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl
- v případě jeho nedostupnosti vyrozumí škola OSPOD, může požadovat pomoc
- vedení školy informuje zákonného zástupce žáka i v případě, že je žák schopen vyučování a vyzve je k převzetí nalezené látky
- vedení školy provede šetření a o daném šetření informuje zákonného zástupce žáka, může informovat o možnostech odborné pomoci

6. Zaměstnanec u žáka zjistí vlastnictví ilegální drogy /marihuana, TRIP, jiná podezřelá látka/

- zaměstnanec informuje vedení školy a metodika prevence
- **žák sám uloží na vyzvání podezřelou látku za přítomnosti 2 svědků do obálky se záznamem o situaci, tato obálka se uschová do ředitelny školy**
- vedení školy informuje zákonného zástupce žáka
- vedení školy událost oznámí Policii ČR a oddělení sociálně právní ochrany MěÚ Lipník nad Bečvou
- vedení školy provede šetření a zápis o události

7. Zaměstnanec přistihne žáka při distribuci nelegální drogy:

- nikdy mu zaměstnanec neodebere látku, zajistí jeho izolaci od ostatních dětí, zavede jej do ředitelny, kde je pod dohledem /nesmí se provádět osobní prohlídka ani prohlídka věcí, to je v kompetenci policie/ • vedení školy zavolá Policii ČR
- vedení školy provede záznam o případu, vyrozumí orgán sociálně právní ochrany dětí
- vedení školy informuje zákonného zástupce žáka

8. Zaměstnanec v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání:

- zaměstnanec zajistí bezpečné uložení drogy nebo vybavení
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy kontaktuje Policii ČR a předá jí nález
- vedení školy provede záznam o případu
- v případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se látka privolanému lékaři

9. Žák se zaměstnanci svěří s tím, že užívá drogy:

- zaměstnanec oznámí informaci metodikovi prevence, ten rozhodne o dalším postupu

PRVNÍ POMOC PŘI OTRAVĚ ALKOHOLEM NEBO DROGAMI

Okamžitě přivolat lékaře!

Odkládat přivolání pomoci by mohlo vážně ohrozit zdraví nebo i život postiženého. Nepodávejte nic, co obsahuje alkohol, černou kávu ani mléko!

Co dělat, než přijde lékař?

1. **Při vědomí a došlo-li k otravě ústy:** podat větší množství vody a vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení. Ošetřit možná zranění, zajistit nepřetržitý dohled, zabránit prochladnutí.
2. **Při vědomí a došlo-li k otravě nitrožilní cestou nebo vdechnutím:** zvracení nemá smysl vyvolávat. Ošetřit možná zranění a zajistit dohled – hrozí riziko nesmyslného a nebezpečného jednání postiženého. Zabránit prochladnutí.
3. **V bezvědomí:** nepodávat nic ústy, nesnažit se vyvolat zvracení – nebezpečí vdechnutí zvratků! Uvést do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk. Ošetřit možná zranění, zajistit nepřetržitý dohled, zabránit prochladnutí. **Při zástavě dechu** uvolnit dýchací cesty a provést umělé dýchání. **Při srdeční zástavě** je nutné aplikovat resuscitaci.

KONTAKTY NA PORADENSKÁ ZAŘÍZENÍ

ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA – 155

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – 158

PŘEROV – 974 778 651, 974 778 329

LIPNÍK nad Bečvou – 974 778 731, 581 773 010, 581 773 808

MĚSTSKÝ ÚŘAD LIPNÍK NAD BEČVOU – OSPOD - 581 722 339, 581 722 341

PORADNA PRO RODINU OLOMOUCKÉHO KRAJE - 581 202 980, 731 447 458

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA PŘEROV – 581 217 760, 581 208 014

Krizové linky:

LINKA BEZPEČÍ - zdarma - 116 111

LINKA DŮVĚRY – OLOMOUC – 585 414 600

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM PRO TÝRANÉ A ZNEUŽÍVANÉ DĚTI – 241 484 149

CENTRUM KAPPA-HELP – problémy s užíváním drog – PŘEROV – 581 207 901, 773 821 001

KRIZOVÝ PLÁN

1. ŠIKANA

Definice pojmu:

Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.

Dominantní znak šikany – bezmocnost oběti.

Šikanování je velice závažný, společensky nebezpečný jev, ohrožující oběť fyzicky, ale zejména psychicky.

Šikanování je nutno chápat jako poruchu vztahů. A to nejen mezi agresorem a obětí. Šikana se nikdy neděje ve „vzduchoprázdnu“. Šikana vzniká tam, kde existují ve skupině, ve třídě, nezdravé vztahy, kde je silná diference na silné a slabé.

Problém šikany tedy nelze léčit jako problém vztahu mezi agresorem a obětí, aniž bychom léčili celou skupinu. To je jedna z nejčastějších chyb, ke které při řešení problému šikany dochází.

1.1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování

Doporučení učitelům:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Doporučení rodičům:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem

- nechce jít ráno do školy, dítě odkládá odchod z domova, možno pozorovat strach, ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, popř. střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody, případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku

1.2. Přímé znaky šikanování

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem

- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

1.3. Postup školy v případě podezření na šikanu

- **konfrontovat** svá pozorování nebo ohlášení s ostatními kolegy.
- **Oznámit** své podezření vedení školy a **konzultovat** další postup.
- **vyšetřování v naší škole povede** výchovný poradce s pomocí třídního učitele.

1.4. Strategie pro vyšetřování šikany

- 1) **rozhovor** s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
- 2) **nalezení** vhodných svědků
- 3) mezi čtyřma očima **vyslechnout** více nezaujatých **svědků**. Vždy vést **písemný záznam** a věnovat pozornost všem detailům jako např. nesrovnalostem v časech a místech apod.
- 4) **zajištění ochrany oběti! Spojit se s rodiči případné oběti** (požádat je o spolupráci), konzultovat s nimi výskyt nepřímých znaků šikany – dbát na **taktní přístup** a zejména na zachování důvěrnosti informací. Vše zapisovat nebo nahrávat.
- 5) **rozhovor s agresory**, případně konfrontace mezi nimi. Vyslechnout agresory – **překvapivě**, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu výpovědí. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.

1.5. Další výchovná opatření

- vedení školy spolu s týmem školního poradenského pracoviště posoudí na základě shromážděných informací, **zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň závažnosti**, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku a jejich potrestání.
- **pozvat** individuálně k jednání **rodiče agresorů**, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření a požádat je o spolupráci.
- pokud odmítají, **zvážit oznámení Policii ČR** – závisí na věku agresorů, na intenzitě a závažnosti šikany.
- **rozebrat situaci se třídou**, prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. V případě, že je třída na straně útočníka, vysvětlit, že konflikty a problémy se nemohou řešit jakýmkoliv násilím.
- pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by **odejít agresor, a nikoli oběť**.

1.6. Doporučená strategie při výbuchu brutálního skupinového násilí, tzv školního lynčování“.

1. **Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti.**
2. **Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.**
3. **Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.**
4. **Pokračující pomoc a podpora oběti.**
5. **Nahlášení policii.**
6. **Dokončení vyšetřování a potrestání viníků**

2. ÚTOK AKTIVNÍHO STŘELCE

Definice pojmu

- je to náhlý útok jedince nebo jedinců, který za použití zbraně sleduje jediný cíl – usmrtit či zranit co nejvíce osob ve svém okolí
- nejčastějšími útočníky ve školách jsou současní či bývalí studenti

Varovné znaky

- útočník se často chlubí svému okolí, hledá sympatizanty
- obdivuje násilí
- na internetu zveřejňuje své násilnické názory
- klade řečnické otázky, např. Jaké by to bylo, kdybych někoho zabil?

2.1. Doporučení učitelům:

- v případě útoku ozbrojeného útočníka ve škole bude rozhlasem vyhlášena věta: „Dnes nepoteče voda, do odvolání nepoužívejte WC“.
- nepodávat žádné informace žákům, aby nepůsobily návodně

2.2. Doporučení učitelům a žákům:

- utíkej do bezpečí
- schovej se do místnosti, uzamkni ji, zabarikáduj dveře, zatáhni žaluzie
- lehni si na zem, zachovej absolutní ticho, vypni mobilní telefon
- volej tísňovou linku
- nereaguj na osoby za dveřmi
- braň se
- drž se pokynů policistů

2.3. Kontakty:

- v případě varovných znaků – **725 277 963**
- v případě skutečného útoku – **158**

3. AFEKT ŽÁKA S PORUCHOU CHOVÁNÍ

ŽÁK S PORUCHOU CHOVÁNÍ

3.1.Prevence

- *Vyhnete se nežádoucím incidentům a nevykazujte děti ze třídy*
  - O potřebách obzvláště obtížných žáků uvažujte už před začátkem hodiny
  - Připravte se na to, jak těmto potřebám vyhovíte (ne jak jim zamezíte)
  - Promyslete alternativní vedlejší postupy, které vám pomůžou udržet kontrolu nad situací
- *Vyhnete se výbušným reakcím dítěte*
  - Na začátku hodiny vysvětlíte plán hodiny
  - Nikdy žáka veřejně nekritizujte
  - Buďte důslední při dodržování pravidel a postupů s tím, že vy budete určovat, co kdy které dítě potřebuje
- *Vyhnete se ztrátě autority*
  - Iniciativa by měla být na vaší straně (dřív, než krizová situace nastane)
  - Mluvte tiše a rozhodně (bez výhrůžek a lichotek) – pokud to nepomůže, začněte něco dělat s celou třídou (abyste se stále neopakovali)
  - Nikdy před dětmi nemluvte o potížích, které se třídou máte
- *Vyhnete se neposlušnosti a konfrontaci ze strany žáků*
  - Posilujte ve třídě pocit sounáležitosti (společné výlety, tematické vycházky, třídní akce, třídnické hodiny)

3.2.Postup v krizové situaci

Verbální agrese

- Pošlete pro pomoc, abyste mohli oddělit žáka od třídy
- Počkejte, až se dítě zklidní, povzbuďte ho a pomozte mu, aby zhluboka dýchalo
- Řekněte mu, že budete mluvit i s ostatními zúčastněnými žáky, nejdříve že však chcete pomoci jemu
- Povzbuďte žáka, aby popsal, co si myslí, že udělal špatně
- Pomozte žákovi, aby řekl, co měl správně udělat
- Naznačte žákovi (neříkejte mu to přímo), jak by mohl záchvatu předcházet
- Řekněte mu, co vy uděláte pro řešení situace
- Vraťte se k tomu, co žák řekl o svém chování
- Ujistěte ho, že víte o jeho dobrých vlastnostech (poukázat)
- Přiveďte žáka zpátky do třídy

Fyzická agrese

- Pošlete pro pomoc
- Oddělte žáka od ostatních
- Pokud jste schopni zasáhnout, nezapomínejte, že cílem je:
  - zabránit žákovi, aby si ublížil

- zabránit, aby ublížil ostatním
- zabránit zničení majetku
- Pamatujte, že:
  - smíte dítě za takových okolností omezit
  - měli byste použít přiměřenou sílu
  - měli byste se snažit žákovi neublížit
  - nesmíte žáka napadnout

5 HLAVNÍCH ZÁSAD:

- **Omezit** – použít přiměřených prostředků (např. pevné držení)
- **Uklidnit** – zklidnit žáka povzbudivými slovy, zatímco ho držíte
- **Uvolnit** – postupně, když se dech žáka začne zklidňovat
- **Vrátit** – co nejdřív přivést žáka mezi ostatní
- **Rekapitulovat** – v soukromí a s časovým odstupem

Zdroj: Train, A.: Nejčastější poruchy chování dětí; Portál, Praha 2001

3.3. Odpovědnost zaměstnanců školy:

- pokud je ve třídě, kde dojde k afektu učitel spolu s asistentem – přebírá odpovědnost a kontrolu nad žákem samotným – asistent, výchovný poradce, v krajním případě vedení školy
- v případě, že situaci samotný asistent nebude schopen zvládnout, informuje vedení školy
- pokud se jedná o akutní stav u dítěte, kdy se nedaří žáka zklidnit a žák je nebezpečný sobě nebo okolí, či ničí školní majetek – je nutné volat záchranku
- v případě, že odváží dítě hospitalizovat do nemocnice – zjistit od lékaře, kam přesně dítě odvázejí + okamžitě informovat zákonné zástupce žáka.
- o každém afektu je nezbytně nutné prokazatelně informovat zákonného zástupce žáka (zajistí třídní učitel případně zaměstnanec, který ve chvíli afektu byl zodpovědný za žáka)

4. HAZARDNÍ HRANÍ

4.1 Východiska a příznaky hazardního hraní

Jako **hazardní hraní** či **hráčství** lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh.

Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je **on-line hazardní hra**. Jde o hraní prostřednictvím internetu pomocí počítače, tabletu, mobilního telefonu či digitální televize. On-line hraní je nebezpečné zejména proto, že může být provozováno dlouhou dobu velmi skrytě, je takřka všude dostupné, manipuluje se pouze s virtuálními penězi. Dalším rizikem je pouze formální kontrola minimálního věku 18 let (například kliknutí na prohlášení typu: „Ano, je mi více než 18 let“).

Ve školním prostředí se lze nejčastěji setkat s **drobným neorganizovaným hraním** – jde o všechny formy hry o peníze, jiné statky či protislužby, které probíhají po domluvě mezi jednotlivci či v partě a řídí se specifickými domluvenými pravidly. Nejčastěji se jedná o **karetní hry**, jako je **mariáš**, **poker** či **oko**, dále pak o **kostkové hry** nebo o částečně dovednostní hru **čára**. Žáci se dále například mohou i sázet, zda nastane či nenastane nějaká událost.

Škodlivé (těž problémové) hráčství lze charakterizovat jako jakýkoliv druh opakovaného hraní hazardních her jedincem, které způsobuje nebo zhoršuje negativní důsledky, jako jsou finanční problémy a dluhy, rozvoj závislosti, problémy ve vztazích, ale i problémy fyzického a duševního zdraví. Negativní důsledky prožívá také sociální okolí hráče. Škodlivé (problémové) hráčství bývá také označováno jako nutkové anebo nezodpovědné hráčství. Za škodlivé můžeme považovat i jakékoliv hazardní hraní u dětí a mladistvých, a to nejen proto, že je **do 18 let věku zákonem zakázané**, ale zejména proto, že závislost se u dětí a mladistvých rozvíjí velmi rychle a může mít vážné důsledky pro rozvoj jejich osobnosti. U dětí a dospívajících bude **patologická forma hazardu** nejspíše diagnostikována jako **jiná forma poruchy chování F 91.8** (musí ovšem jít o **opakované projevy** po dobu **minimálně 6 měsíců**). Tuto diagnostiku provádí psychiatr.

Příznaky se mohou projevovat na všech rovinách bio-psycho-sociálního modelu. Jde konkrétně například o následující příznaky: chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost, stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra, myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu, zhoršení prospěchu, krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost, suicidální (sebevražedné) myšlenky a tendence, užívání návykových látek, závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou, potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost atp.

4.2 Prevence hazardního hraní ve škole

- vytváření příležitostí pro efektivní trávení volného času
- včasná diagnostika a intervence
- rozhodný a jasně proklamovaný postoj školy jako instituce, která hazardní hru netoleruje a činí v tomto ohledu konkrétní preventivní opatření
- účinně blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi)

Specifická prevence hazardního hraní

- zvýšení informovanosti žáků o povaze a rizicích hazardního hraní, včetně korekce chybných informací a mylných přesvědčení o hazardní hře
- odhalování matematických a statistických principů sázek

- budování finanční gramotnosti žáků, která obnáší i problematiku dluhových pastí, hospodaření s domácím rozpočtem či bezpečností při vedení účtů
- propojování tématu hazardního hraní i s tématy jiných závislostí, zejména pak s internetovou závislostí a užíváním návykových látek
- informovanost žáků o tom, na koho se v případě problémů s hazardní hrou mohou obrátit o pomoc (ŠMP, školní psycholog, Linka bezpečí tel. 116 111 – nonstop...)

Všeobecná nespecifická prevence

- aktivity zaměřené na podporu rozvoje osobnosti, zvládacích strategií, sebedůvěry, komunikace, zdravého životního stylu
- zapojení do volnočasových aktivit

4.3 Postup pedagoga

- identifikace žáka, který má s danou problematikou problém na základě indicií popsanych výše, **možno užít otázky** např. Patří sázení či hraní k tvým zálibám? Můžeš mi o tom něco povědět? Už jsi měl někdy pocit, že je třeba vsadit více peněz? Už jsi někdy lhal svým blízkým o tom, kolik jsi prohrál?
- velmi citlivě postupovat a s žákem na toto téma navázat kontakt
- k žákovi přistupovat citlivě, nestigmatizovat ho
- nabídka adekvátní pomoci s odkazy na dané odborné služby
- spolupráce s vedením školy a především rodiči/zákonnými zástupci žáka

V případě podezření, že se **nezletilý žák** věnuje hazardnímu hraní, třídní učitel v první řadě informuje rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mu poskytnou pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog). Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.

Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), informuje o této situaci ředitelku školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolí vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu vyhotoví písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR. V případě, že se jedná o **žáka (studenta) staršího 18 let**, tedy plnoletého, i zde mají rodiče, kteří k němu mají vyživovací povinnost a se kterými žák (student) žije ve společné domácnosti, právo znát jeho prospěch a vše týkající se jeho studia. V případě zjištění problému u zletilých je také namístě apelovat na řešení problému jimi samotnými a odkazovat je na specializované adiktologické služby a poradny.

4.4 Literatura, kontakty

ČÁP, J., MAREŠ, J., *Psychologie pro učitele*, Praha: Portál, 2001. 655s.

KYRIACOU, CH., *Řešení výchovných problémů ve škole*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 152 s.

ISBN 80-7178-945-3

POKORNÁ, V., *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. vyd. Praha: Portál, 2001. 330 s. ISBN 80-7178-570-9

VÁGNEROVÁ, M., *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 430 s. ISBN 80-246-1074-4

www.poradenskecentrum.cz www.e-

bezpeci.cz www.spolecnekbezpeci.cz

5. PREVENCE VZNIKU A ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ U ŽÁKA S PAS

5.1 Charakteristika a specifika poruch autistického spektra – PAS

PAS jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociální chování
- verbální i neverbální komunikace
- v oblasti představitivosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. I v případě nejlehčích forem postižení zhoršují sociabilitu a ztěžují zařazení jedince do společnosti. Častým projevem jsou stereotypní pohyby, zvláštní zájmy, omezená schopnost spontánně sdílet s ostatními dětmi radost a zájmy, či rigidní a kompulzivní chování. Četnost takového chování se zvyšuje při nadměrné stresové zátěži žáka. To může být znamením „přetažení“ žáka. Při prevenci vzniku nežádoucího chování, stresu, či afektu je třeba mít na paměti, že žák s PAS v zátěžové a pro něj nestandardní situaci může opomíjet základní životní potřeby, jako např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin. Pokud pozorujeme na žákovi neklid, je vhodné nabídnout pití, připomenout jídlo, pamatovat na toaletu. Únava a „přetažení“ jsou signálem potřeby odpočinku, který dokáže navodit zklidnění. K projevům v oblasti tzv. diagnostické triády je často přidružena přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky apod.

5.2 Příčiny projevů, pravidla předcházení rizikovému chování

Krizové situace ve škole či školském zařízení zahrnují zejména rizikové chování vyvolané situací, která nastane z důvodu nepochopení současné potřeby žáka, kterým může být nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění.

Reakcí žáka na takové nepochopení je řešení situace

- neadekvátním způsobem
- neadekvátními verbálními projevy
- vzdorovitým chováním
- stereotypním chováním
- agresí vůči ostatním spolužákům či dospělým
- sebepoškozováním
- výbušným chováním
- vulgárním vyjadřováním apod.

Jedná se o manifestaci vysoce stresové situace, ve které se žák ocitl. Následkem takto vyhocené situace může v případě jejího podcenění či neadekvátního zásahu či postupu zaměstnance školy či školského zařízení, dojít až k agresi vůči ostatním. Incidentsy tohoto charakteru jsou projevem bezmoci, frustrace z nepochopení, přetížení apod.

Pro předcházení krizových situací spojených s rizikovým chováním žáků s PAS je nutné dodržovat tato pravidla

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti (předvídatelnost a pravidelnost denních činností je pro žáky s PAS nutnou jistotou) • pravidlo jasné a konkrétní motivace (motivace, která dává smysl)
- pravidlo vyšší míry tolerance (způsoby jednání a komunikace s ostatními žáky i učiteli)
- pravidlo důslednosti v přístupu (spontánnost, rychlá změna původního plánu, nepřesnost a nedodržování stanovených pravidel uvádí žáky s PAS v chaos a nejistotu)
- vyšší míra vizuální podpory (vizuální podpora pomáhá většině žáků při učení a vstřebávání nových informací)
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností (při motorickém neklidu je možné dovolit manipulaci s předmětem a činnost, která neruší ostatní a umožňuje soustředění, jako např. mačkáací míček, provázek, gumička)
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek
- možnost odpočinku, relaxace

Pro všechny skupiny dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při zajišťování bezpečnosti a zdraví ve školách a školských zařízeních platí obecné pravidlo nutné úzké spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením

5.3 Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

Ředitel školy určí pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením – pedagogickým pracovníkem by měl být výchovný poradce.

Výchovný poradce seznámí se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštnostech a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných. VP úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence. Zajišťuje možnost spolupráce s odborným pracovištěm.

Třídní učitel, případně jím pověřený **asistent pedagoga**, úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (například onemocnění, akutní nebo plánované rekonstrukce opravy v areálu školy apod.).

Pro případ výjimečných situací má každá škola mít vytvořen **krizový plán**. Krizový plán vypracovává škola individuálně pro žáka, kterému krizová situace hrozí z důvodu přidružených zdravotních komplikací, včetně žáků s PAS (viz příloha, **Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS**“- formulář).

Krizový plán by měl obsahovat postupy, které přesně řeší individuální krizové situace, jež mohou nastat. Postupy by měly být jasné a závazné pro každého pracovníka školy, určují konkrétní kompetence a odpovědnost jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek, kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155.

5.4 Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS, kontakty

Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS

Jméno a příjmení žáka:

Datum narození:

Místo trvalého pobytu: **Kontaktní údaje na zákonného zástupce/telefon**
(v případě zletilého žáka na kontaktní osobu)

Název a adresa školy/školského zařízení, ročník:

Ošetřující lékař/odborný lékař:

(na základě souhlasu zákonného zástupce uváděno pro případ konzultace při vzniku problémové situace např. psychiatr, neurolog atp.)

Pedagogický pracovník školského poradenského zařízení spolupracující na vytváření „Krizového plánu“:

Třídní učitel:

Druhý pedagog ve třídě: Asistent pedagoga:

Ostatní vyučující žáka:

Vychovatel/vychovatelka:

Osoby zajišťující specializované činnosti ve škole/školském zařízení (např. fyzioterapeut, speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce atd.): Aktuální zdravotní stav žáka:

Aktuální stav žáka (obsahuje popis speciálních vzdělávacích potřeb dle doporučení školského poradenského zařízení):

Popis obtíží žáka (spouštěcí mechanismy vzniku problémových situací u konkrétního žáka v konkrétních situacích, na konkrétních místech, v přítomnosti konkrétních osob, v jejich přístupu apod., např. fyziologická potřeba, příjem potravy, tekutin, únava a „přetažení“, přecitlivělost na různé podněty jako zvuky, světlo, barvy, pachy, doteky, nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění):

Doporučený postup prevence vzniku problémových situací (postup zpracován na základě osobnostní charakteristiky žáka viz „Popis obtíží žáka“ a dle doporučení školského poradenského zařízení, součástí plánu je „záznamový arch“ sloužící jako podklad pro vyhodnocování vhodně nastavených opatření pro prevenci vzniku nevhodného chování žáka, problémového chování či problémové situace):

Doporučený postup v případě, kdy problémová situace nastala (obsahuje popis konkrétních kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace, vymezení kompetencí

a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců, včetně přesného stanovení podmínek, kdy a za jakých okolností škola žádá o pomoc jiné odborníky, např. linku 155):

Podpisy informovaných osob (všech, kteří jsou s žákem v interakci v době jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení):

Podpis žáka:

Podpis zákonného zástupce/kontaktní osoby v případě zletilého žáka:

Místo, datum:

**Zpracoval/a:
Podpis ředitele školy:**

Kontakty:

<http://www.rett-cz.com/>

<http://www.jan-olomouc.cz/>

<http://www.autismusprocit.cz/>

<http://autistickaskola.cz/cs/podporujinas/organizace/aut-spolek-rodicu-deti-s-pas/>

<http://www.praha.apla.cz/>

Krizový plán vypracovali:

.....
Mgr. Jana Mádrová
Výchovný poradce

.....
Bc. Renáta Kratochvílová
metodik prevence

V Lipníku nad Bečvou dne 25. 8. 2023

Schválil:

.....
Mgr. Zemánek Kamil
ředitel školy

Zaměstnanci byli seznámeni s dodatkem krizového plánu č. 9 na pedagog. radě dne 1. 9. 2023.

Podpisy: